

Мирослава Чабаненко

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
Запорізький національний університет,
Запоріжжя, Україна,
ORCID: 0000-0002-4583-8910

**ОНЛАЙН-НОВИНИ, ЗГЕНЕРОВАНІ ШІ:
ВИВЧЕННЯ ПЕРШИХ КЕЙСІВ**

Штучний інтелект фундаментально трансформує авторство, зокрема сприяє тому, що «створення контенту автоматизується та пришвидшується» [2, с. 130]. Це відкриває надзвичайно привабливу перспективу для виробників медіапродукту. Безсумнівно, у швидкості й автоматизмі зацікавлені насамперед онлайн-медіа з новинами, адже найвища оперативність інформування (у порівнянні з іншими ЗМІ) – це те, що становить їхню суттєву перевагу, і те, до чого вони завжди прагнули. Журналісти активно експериментують із ШІ, придивляються до нових можливостей, навчаються на власних помилках [7, с. 35]. Як відомо, ШІ-технології ще мають істотні недоліки, медійникам бракує знань, досвіду і поки що немає відповідних усталених професійних підходів. Цим обумовлена актуальність наукових розвідок, спрямованих на пошуки оптимальних шляхів використання інструментарію штучного інтелекту в медіа, зокрема в новинній онлайн-журналістиці.

На потребу ретельного вивчення трансформаційної дії ШІ вказує К. Фегер, підкреслюючи: «Поки дискусії щодо впливу штучного інтелекту на медіа, етику та управління зростають, вибухоподібне поширення генеративного штучного інтелекту, втіленого в таких інструментах, як chatGPT, висунуло ці дебати в центр публічного дискурсу» [10]. Різні аспекти теми ШІ в журналістиці в Україні розглядали: С. Азеєв, А. Височин, С. Водолазька, О. Грозна, Т. Крайнікова, О. Надточій, О. Рижко, О. Романчук, О. Ситник, Н. Яблоновська, О. Ярошенко та інші. Досліджень саме про підготовку новин засобами ШІ поки що не так багато.

Одне з питань, які жваво обговорюють журналістикознавці: наскільки ШІ здатний витіснити з професії людей. Хоча «в сучасних ЗМІ простежується тенденція технізації всіх рутинних операцій, які виконує журналіст» і це явно «загрожує зникненню цілого ряду журналістських професій і передачею їх функцій штучному інтелектові», прерогативою журналістів залишаться сфери, які вимагають «творчого підходу, роботи зі смислами, цінностями й емоціями», – переконана Н. Яблоновська [8, с. 99]. Так само і О. Романчук

вважає, що ШІ ніколи не замінить тих журналістів, які працюють у публіцистичних або аналітичних жанрах, адже «розумні» роботи – не соціальні істоти, а тому не спроможні на такому ж рівні, як *homo sapiens*, «належним чином оцінити, зрозуміти й відтворити різноманітні явища реальності, в якій перебуває людина» [5, с. 186].

Подібні міркування підводять до думки про те, що журналістика інформаційних жанрів, яка найдужче пов'язана з «рутиною» і найменше – з творчістю й особистою громадянською позицією, на відміну від журналістики аналітичної та художньо-публіцистичної, з великою долею вірогідності скоро стане роботизованою, позбавленою людського чинника. Таке припущення, незважаючи на його логічність, все ж таки викликає певні сумніви і породжує чимало запитань. Причому в інформаційному просторі сьогодні щодня з'являються нові випадки застосування ШІ в новинах, надаючи новий емпіричний матеріал для роздумів.

Одним із найбільш відомих проявів новинної журналістики штучного зразка у світі нині є американське онлайн-медіа «NewsGPT» із приголомшливим слоганом – «The Unhuman Truth» («Нелюдська правда»), розташоване в домені [news-gpt.ai](https://www.news-gpt.ai). «NewsGPT» уже встиг потрапити до числа фейкових засобів масової інформації [11], проте весь проєкт справляє враження не шахрайського, а експериментального і, так би мовити, навчального. Його власники і не приховують, що в продукованих ними новинах можуть траплятися огріхи. На сторінці «Про нас» вони пояснюють: платформа, керована штучним інтелектом, «покладається на дані та алгоритми, а не на людей, для створення новинних статей, усуваючи особисті думки та плани. <...> Наші алгоритми постійно навчаються та постійно вдосконалюються» [9]. При цьому користувачам сайту вони пропонують допомагати ШІ навчатися, повідомляючи про фейки та «ділячись правдою». Для цього на сторінці кожної новини сайт подає форму для голосування із закликком: «Навчіть наш ШІ: проголосуйте за цю новинну публікацію»; з її допомогою читач може вказати, правдива новина, на його погляд, чи ні. Звичайно, це можна розцінити як нехитрий спосіб розважити користувачів сайту, а заодно «накрутити» перегляди. Але мета ставиться непогана: «Штучний інтелект NewsGPT дозволить створювати персоналізовані новини, адаптовані до вподобань окремих глядачів. Розуміючи ваші інтереси та за допомогою ваших відгуків, наш ШІ незабаром зможе створювати персоналізовані новини, створені саме для вас» [9]. Сильною стороною таких новин – не гарантовано точних – редакція вважає те, що вони зате «цікаві,

інформативні та неупереджені» [9]. До речі, «NewsGPT» – це не лише текстові матеріали, а й відеоканал (із віртуальними ведучими, звісно).

Подібним чином в Україні намагаються експериментувати вже кілька ЗМІ, однак штучність згенерованих новин не завжди настільки прозора. 14.03.25 р. на сайті fakty.com.ua з'явилась новина під назвою «Справжній буковинський козак: у Чернівцях народився хлопчик вагою понад 5 кг», опублікована в рубриках «Стиль життя», «Медицина». В порівнянні зі звичайними новинами, до яких ми звикли, вона дещо дивна – в ній вкрай мало конкретики, вжиті фрази надто загального змісту, що взагалі не характерно для інформаційного стилю і дуже нагадує тексти, виготовлені з допомогою ШІ-асистентів. Наприклад: «вагітність і пологи – це не лише фізичні, а й емоційні виклики, які можуть вплинути на здоров'я жінки», «дії лікарів та акушерів можуть суттєво полегшити процес пологів, який потребує від матері великої сили, витривалості та мужності», «народження дитини є особливим даром, який змінює життя на краще» тощо [3]. У новині вказано джерело – допис із Facebook-сторінки КНП «Центральна міська клінічна лікарня» м. Чернівці. Сам цей допис складений по-іншому і помітних слідів застосування ШІ не містить.

ChatGPT, провісив за нашим запитом структурний і стилістичний аналіз тексту згаданої новини, знайшов у ньому «ознаки, типові для людського письма», якими він «вважає» «емоційну насиченість», «нерівномірну структуру», «плавність і варіативність мови». Відзначимо: перші дві з них не мають бути присутні в професійно підготовленій новині. Та і третя теж, оскільки він пояснив її так: «відсутні “дерев'яні” конструкції або нав'язливі повтори», а це саме те, що вважається допустимим в інтернет-новинах (принаймні, повтори). Водночас ChatGPT не заперечує і можливості застосування ШІ, аргументуючи це тим, що в тексті є «загальні формулювання: деякі речення виглядають дещо універсально й абстрактно», що сигналізує про «типовий стиль GPT-подібних моделей, які намагаються додати “теплого контексту”, але без конкретики», і «низький рівень деталізації: відсутність точних даних <...>, що може свідчити про автоматичне або напівавтоматичне формування тексту на основі короткої інформації» (!).

Насправді на сторінці згаданої новини в день її виходу всередині публікації містилось відео з аналогічним сюжетом, на початку якого було попередження про ШІ. Зараз цей віджет із відеоплеєром транслює поточні телепередачі ICTV. Варто зауважити, що в рекомендаціях щодо відповідального та безпечного використання інструментів штучного інтелекту, розроблених Міністерством цифрової трансформації України в

січні 2024 р., сказано, що журналістам слід «повідомляти аудиторії про те, що медіапродукт частково або повністю згенерований ШІ, тобто правильно його маркувати» [6, с. 158; 4], і «Факти», напевно, це знають.

Поки що штучний інтелект схильний до так званого галюцинування, видаючи «неточну або хибну інформацію, що оманливо представлена як достовірна» [1], до того ж, як ми змогли переконатися, він доволі слабо орієнтується в стандартах новинарної інтернет-журналістики, намагаючись імітувати в новинах властиву людям звичайну манеру висловлювань, не завжди доречну в межах сухого і чіткого інформаційного стилю. Проаналізовані кейси є типовими для сучасного періоду. Вони свідчать про те, що експериментування з використання ШІ для підготовки новин в медіа триває. Але навчаються не лише журналісти, а й нейромережі, а «вчителем» може виступати навіть аудиторія.

Список використаної літератури та джерел

1. Гончар І. Галюцинування, промт. В Україні вийшов словник термінів зі штучного інтелекту. *Главком*. URL: <https://surl.li/hptcfj> (дата звернення: 02.05.2025).
2. Крайнікова Т., Водолазька С., Рижко О., Ситник О. Штучний інтелект у медіях. Житомир : Морфеус, 2025 : ННІЖ КНУ імені Тараса Шевченка. 240 с.
3. Мелехова М. Справжній буковинський козак: у Чернівцях народився хлопчик вагою понад 5 кг. *Факти*. URL: <https://surl.lu/ohorlm> (дата звернення: 15.05.2025).
4. Рекомендації з відповідального використання штучного інтелекту у сфері медіа. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <http://surl.li/ptkzb> (дата звернення: 24.04.2025).
5. Романчук О. Штучний інтелект в епоху нових медіа. *Вісник Львівського університету*. Серія Журналістика. 2018. Випуск 44. С. 179–188.
6. Чабаненко М. Пріоритетні шляхи застосування технологій штучних нейронних мереж у журналістиці / Priority Ways of Applying Artificial Neural Network Technologies in Journalism. *Актуальні проблеми медіапростору* : зб. доп. наук.-практ. конф. / упоряд. Ю. Бондар, А. Волобуєва, Б. Носова. Київ–Вітербо, 2024. С. 157–160.
7. Чабаненко М. Штучний інтелект і журналістика нових медіа. *Innovative projects and paradigms of international education*. A collection of theses : materials of I International multidisciplinary scientific and practical Internet conference (Georgia, Tbilisi, Ukraine, Kyiv, February 28 – March 1, 2023). Georgian Aviation University, 2023. P. 32–36.

8. Яблоновська Н. Штучний інтелект та мас медіа: виклики для підготовки журналістів. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2017. Випуск 42. С. 95–101.

9. About Us. NewsGPT. URL: <https://newsgpt.ai/about-us/> (last accessed: 28.04.2025).

10. Feher K. *Generative AI, Media, and Society*. New York: Routledge, 2025. 192 p.

11. Wang B., Xiaoyu L, Clarke J. Analysis: NewsGPT publishes an array of AI-generated falsehood. *Annie Lab*. URL: <https://annielab.org/2023/06/14/analysis-news-gpt-publishes-an-array-of-ai-generated-falsehood/> (last accessed: 28.04.2025).